

УДК 371.124:78

Се Ліфен

Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

ORCID ID 0000-0002-9757-9471

DOI 10.24139/2312-5993/2021.05/285-296

МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ВИКОНАВСЬКОЇ ВОЛІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА В ПРОЦЕСІ ХОРМЕЙСТЕРСЬКОЇ ПІДГОТОВКИ

Стаття присвячується дослідженню проблематики розвитку виконавської волі майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі хормейстерської підготовки. Метою роботи є обґрунтування методологічних аспектів розвитку виконавської волі майбутнього хормейстера. У статті викладені наукові підходи до вирішення означеної проблеми. Вивчаються теоретико-методологічні засади ноологічного, художньо-ідентифікаційного, полікомунікативного та емерджентного підходів. Розглядається система художньо-педагогічних принципів організації хормейстерської підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва, які вважаються автором ефективними щодо розвитку виконавської волі.

Ключові слова: воля, виконавська воля, хормейстер, хормейстерська підготовка, майбутні вчителі музичного мистецтва, наукові підходи, художньо-педагогічні принципи.

Постановка проблеми. Соціально-філософський конструкт «воля» має значну історію дослідження в переломленні теоретичних засад різних наукових галузей. Цей феномен був предметом наукового дискурсу ще за часів античної філософії, після чого знайшов відображення у психології, медицині, юридичних науках тощо. Серед психологічних засад діяльності музикантів-виконавців воля посідає значного місця. Феномен волі в такому контексті розглядається як чинник ефективності художньо-виконавської діяльності, який уможливорює донесення до слухачів того ідеального звукового образу-уявлення музичного тексту, який формується у свідомості музиканта як прояв його унікальної виконавської концепції. Діяльність учителя музичного мистецтва значним образом розширює розуміння вольових якостей особистості, адже така діяльність передбачає більш різноманітні форми й види комунікації, які здійснює педагог, на відміну від музиканта-виконавця. Спілкування з учнями потребує здатності до здійснення на них доцільного позитивного впливу, що вимагає від учителя витримки, ініціативи, вмотивованості. Це має певний перетин із вольовими механізмами психіки, відтак воля проявляється в усіх видах фахової активності вчителя музичного мистецтва.

Важко перебільшити важливість вольової складової особистості диригента-хормейстера. Усі вміння і навички хормейстера, такі як

розвиненість диригентської техніки, здатність до емоційного «зараження», уміння контролювати звучання хору в режимі реального часу, відстежуючи найменші огріхи інтонування виконавців з метою ефективною корекції, потребують значного вольового зусилля, без якого неможливий вплив на складний, живий, нетемперований «музичний інструмент» – хор. Виходячи з того, що вокально-хорова робота займає значне місце в діяльності вчителів музичного мистецтва, розвиток виконавської волі в контексті хормейстерської підготовки має високу актуальність. Ефективний і системний розвиток виконавської волі майбутніх фахівців уможливує набуття ними здатності до трансляції хоровавому колективу власного художньо-інтерпретаційного концепту, до залучення кожного виконавця до єдиного образно-емоційного естетично-ціннісного поля з метою досягнення високого виконавського результату і, одночасно, всебічного особистісно-професійного розвитку учасників хору.

Аналіз актуальних досліджень. Виходячи з того, що визначення методологічних засад розвитку виконавської волі майбутніх учителів музичного мистецтва потребує значного теоретичного обґрунтування, ретельного вивчення вимагають психолого-педагогічні дослідження означеного феномену. Одним із розповсюджених напрямів дослідження волі є мотиваційний напрям, який обґрунтовує певну кореляцію між цими феноменами (Л. Виготський, В. Вундт, Л. Божович та ін.). Крім того, учені простежують певні паралелі між вольовими механізмами психіки й успішністю саморозвитку людини, визначаючи волю як передумову активної соціальної поведінки, внутрішнього локусу контролю, здатності до подолання перешкод і досягнення успіху (Кирпенко, 2014).

У галузі музичної діяльності досліджуються психологічні та методичні аспекти забезпечення розвитку особистісних якостей майбутніх учителів музичного мистецтва. Таким психологічним аспектам, які забезпечують збільшення ефективності музичної діяльності присвячували увагу А. Гостдінер, Я. Мільштейн, В. Петрушин, В. Ражніков та інші. У контексті музично-виконавської діяльності А. Гостдінер у своїй праці «Музична психологія» визначав такі прояви волі особистості, як: рішучість, ініціатива, наполегливість, самостійність та самоконтроль. Указується, що означені якості допомагають долати перешкоди, які виникають на шляху музиканта в процесі роботи над твором і його сценічної презентації (Гостдінер, 1993).

Високу актуальність у контексті дослідження виконавської волі майбутніх учителів музичного мистецтва має праця К. Мартінсена, присвячена звукотворчій волі музиканта, яка є основою його виконавської

техніки (Мартінсен, 1966). Також розробка системи наукових підходів і принципів вимагає глибокого осягнення специфіки хормейстерської підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва, яка розглядається сучасними дослідниками в галузі музичної педагогіки. Так, у роботі Чжан Лу викладено методи організації диригентсько-хорової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва, через які у здобувачів вищої освіти розвиваються такі особистісні якості, як ініціативність, артистична енергія, відповідальність (Чжан Лу, 2015). Робота Цао Хункая присвячується підготовці майбутніх фахівців до керування хором. Серед її основних положень розглядається синергетичне поєднання творчих зусиль хормейстера і хорового колективу (Цао Хункай, 2017). У монографії Є. Бондар у якості методологічної основи розглядаються системні та процесуальні аспекти художньо-стильового синтезу в контексті сучасного хорового мистецтва, а також вивчаються особистісні особливості диригента хормейстера у вимірі феноменологічного підходу (Бондар, 2019).

Диригентсько-хорова підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва передбачає опанування широким колом умінь, серед яких, наряду з умінями художньої інтерпретації музичного тексту, навичками доцільної виконавської експресії (диригентської техніки), здатністю до ефективною вербальною, невербальною, особистісною та художньою комунікації особливе місце займає вміння спрямовувати емоційно-вольові зусилля і демонструвати диригентську волю з метою реалізації інтерпретаційної концепції хорового твору (Радюшина, 2020). Як бачимо, різні аспекти розвитку виконавської волі майбутніх учителів музичного мистецтва мають значний рівень теоретичної розробленості, однак обґрунтування методологічних засад задекларованої проблематики все ще потребує доопрацювання й систематизації, що зумовлює виокремлення мети і завдань дослідження.

Мета статті полягає в обґрунтуванні наукових підходів до розвитку виконавської волі майбутніх учителів музичного мистецтва, а також у виокремленні художньо-педагогічних принципів організації диригентсько-хорової підготовки майбутніх хормейстерів.

Методи дослідження. Реалізація мети і завдань статті щодо обґрунтування методологічних засад розвитку виконавської волі майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі хормейстерської підготовки здійснюється на основі комплексу теоретичних методів: аналізу, синтезу, узагальнення, екстраполяції та концептуалізації.

Виклад основного матеріалу. Виконавська воля майбутніх учителів музичного мистецтва в контексті хормейстерської підготовки розглядається як «індивідуальна базова особистісно-професійна властивість, яка уможливорює здійснення психо-емоційного впливу диригента на учасників хорового колективу для їхнього об'єднання на основі емоційно-духовного резонансу. Через волюву сферу здійснюється регулювання власної інтелектуально-творчої активності для досягнення високого художнього рівня інтерпретації емоційно-образного змісту музичного твору і підвищення ефективності функціонування як колективу, так і власне хормейстера» (Се Ліфен, 2020, с. 135). Таке визначення ключового поняття дослідження було обґрунтовано на основі теоретичного вивчення сутності та змісту поняття «виконавська воля». Виходячи зі складності та багатоаспектності досліджуваного феномену, вважається за необхідне розробити таку методологічну стратегію, яка буде найбільш успішною в запропонованих умовах.

Хоровий спів, завдяки своїй синкретичності, багатовіковій історії і унікальності духовно-матеріальних надбань є засобом художньо-естетичного становлення особистості, механізмом трансляції культурного досвіду людства. Серед усіх видів музичного мистецтва саме хоровий спів завжди мав на меті формування гуманістичних, духовних і культурних цінностей через свої унікальні особливості – універсальність і доступність, здатність поєднувати людей і впливати на свідомість і емоційний стан. Хорове мистецтво позначається як «одна з форм культурологічного та духовного пізнання світу», «невід'ємна частина духовної культури людства, віками перевірений фактор формування художнього, естетичного та духовного потенціалу особистості» (Столярова, 2019, с. 105). Хоровий спів – це засіб формування духовності через смисло-творчість, переосмислення особистістю власного духовного досвіду з метою самовдосконалення, осягнення гуманістичних цінностей та ідеалів. Адже музика – це «спосіб соціального поєднання людей і засіб вираження життєвої філософії та складних питань сучасної культури» (Мельниченко, 2018, с. 136).

Таке розуміння хорового мистецтва зумовило необхідність виокремлення в якості першого наукового підходу *ноологічний підхід*, пов'язаний із розумінням духовних орієнтирів особистості, цінності осягнення духовного змісту існування. Ноологія (гр. *нус* – дух; *logos* – вчення) – це філософське вчення, присвячене дослідженню духовної сутності людської істоти. Методологічним підґрунтям цього вчення є розуміння пізнавальної активності особистості як прояву синергетичного духовного пізнання, а метою

такої філософії постає синергетичний духовний розвиток людини (Васянович, 2007, с. 7). Отже, виходячи з того, що хорове мистецтво ми розглядаємо як діяльність з високим культуротворчим і духовно-розвиваючим потенціалом, вибір ноологічного підходу в якості методологічного підґрунтя є закономірним і дозволяє декларувати, що через процес художньої комунікації в хоровому колективі «здійснюється, формується правильно зорієнтований вольовий та інтуїтивно-емоційний динамізм духовного суб'єкта» (Соляр, 2016, с. 184). У вимірі такої концептуальної позиції діяльність хормейстера і учасників хорового колективу розглядається як цілісний змістовний простір, здатний надихати, спрямовувати, поєднувати людей на основі загального духовного світосприйняття.

Хоровий твір, як і будь-який твір мистецтва, – це певна художньо-інформаційна система. Сприйняття твору мистецтва, вказує Г. Локарева, при цьому відрізняється від сприйняття інших форм інформації, перш за все, через можливість виникнення ефекту ідентифікації і, як наслідок, катарсису (Локарева, 2011, с. 39). У психологічних дослідженнях ідентифікація вивчається як механізм емпатії, здатність «вживатися» в емоційний стан іншої людини (Шибутани, 1969). Однак, коли мова йде про твір мистецтва, який є носієм художнього змісту, визначається, що ідентифікація пов'язується з глибоким художньо-естетичним переживанням, «вживленням» у художній образ, завдяки чому відбувається «перевтілення» особистості, зміна її стану через виникнення певної «відповіді» на художню інформацію (Виготський, 1987; Стратан-Артишкова, 2013, с. 311).

Така позиція зумовлює виокремлення в якості методологічної стратегії розвитку виконавської волі майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі хормейстерської підготовки *художньо-ідентифікаційний підхід*. Цей підхід передбачає розвиток виконавської волі хормейстера в процесі взаємопроникнення кожного учасника хорового колективу в семантичну та емоційно-енергетичну палітру музичного твору з метою залучання до спільного духовно-естетичного переживання.

У широкому розумінні художня ідентифікація в дослідженні О. Ребрової тлумачиться як «ідентифікація образів мистецтва, стилів жанрів, а також ідентифікація своїх емоційно-образних почуттів з почуттями і переживаннями героїв творів мистецтва» (Реброва, 2014, с. 141). У своєму дисертаційному дослідженні Чжан Їфу вказує, що «у художньому сприйнятті можлива подвійна ідентифікація – з автором твору, його продуктивною творчою діяльністю, а також – створеними ним персонажами». Таким чином, вказує автор, особистість відчуває певну

спорідненість з образом героя твору (Чжан Їфу, 2016, с. 31). Безумовно, таке емоційне проникнення зумовлює значне посилення емоційного резонансу між учасниками хорового колективу, між виконавцями і хормейстером, а також між ними і композитором. Отже, художньо-ідентифікаційний підхід дозволяє говорити про виникнення резонансного емоційного поля в процесі виконання музичного твору хоровим колективом, і це поле уможлиблює активізацію емоційно-вольової концентрації всіх його учасників через занурення в образний зміст твору.

З художньо-ідентифікаційним підходом концептуально пов'язується наступний науковий підхід, який був виокремлений у якості методологічної основи дослідження розвитку виконавської волі майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі хормейстерської підготовки – *полікомунікативний підхід*. Цей підхід ґрунтується на концепції художньої комунікації, яка лежить в основі діяльності хормейстера (як будь-якої музичної діяльності), як багаторівневої і багатоаспектної, спрямованої на досягнення художнього образу, його інтерпретацію і трансляцію.

Взагалі, полікомунікація розглядається як процес комунікативної взаємодії з декількома суб'єктами, або з різними категоріями комунікантів, які відрізняються завдяки певним індивідуальним характеристикам: мають різні цінності, вік, характер тощо. При цьому полікомунікація може бути афективною (що включає в себе емпатію), регулятивною (що передбачає набуття емоційної сталості) та поведінковою (що зумовлює комунікативну активність у певному середовищі) (Савицька, 2011). З огляду на це, діяльність хормейстера (його взаємодію з хоровим колективом і, одночасно, з твором мистецтва, з собою, з мистецьким середовищем, до якого залучені слухачі) ми визначаємо як полікомунікативний акт, у якому, як указує Є. Назайкінський, втілюється сприймання, досягнення, творчість і спілкування через емоційний вплив і відповідне перетворення всіх учасників (Назайкінський, 1982, с. 21).

Процес виконання музичного твору хоровим колективом – це процес постійного відстеження й усвідомлення зворотного зв'язку від кожного суб'єкта і всієї цілісності художнього простору. Такий зворотний зв'язок передбачає «проникнення кожного учасника цього процесу у внутрішні умови іншого через розкодування змістового та чуттєвого змісту понять, як ефективних форм взаємодії» (Джумеля, 2019, с. 78).

З позиції полікомунікативного підходу розвиток виконавської волі майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі хормейстерської підготовки розглядається як процес саморозвитку всіх учасників художнього

полікомунікативного акту через взаємне включення і збагачення художніх смислів, через конгруентне узгодження на основі побудованої художньо-інтерпретаційної концепції музичного твору, його інтонаційно-образної палітри. І в якості окремого аспекту полікомунікації визначається внутрішня комунікація (аутокомунікація) хормейстера, яка відбувається через взаємодію з твором музичного мистецтва як носієм свідомості автора. Така аутокомунікація допомагає майбутнім фахівцям усвідомити над-завдання хормейстера, формуючи на основі цього усвідомлення власну внутрішню (психічну) емоційно-вольову виконавську техніку.

Останній науковий підхід, на основі якого будуватиметься стратегія розвитку виконавської волі майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі хормейстерської підготовки – *емерджентний підхід*. Емерджентність (від англ. – неочікуваний) визначається як новий якісний результат функціонування певної системи. Емерджентний результат, як указується в дослідженнях, зокрема, економічного напрямку, виникає нерідко внаслідок різкого посилення певних властивостей або впливів, або внаслідок перекомбінування елементів системи. Стратегії емерджентного розвитку мають ознаки спонтанності, низької передбачуваності та мають певні утруднення щодо адекватної оцінки на засадах лінійного аналізу (Гребешкова, 2009).

У контексті дослідження хор розглядається як складне системне утворення, як емерджентна структура, яка «не може утворюватись одиничною подією чи правилом; вона є більшим, ніж сума її частин, оскільки емерджентний порядок не виникає під час простого співіснування різних частин структури – вирішальну роль відіграють взаємодії між ними» (Комар, 2009, с. 196-197). Відповідно, у вимірі емерджентного підходу, розвиток виконавської волі майбутніх учителів музичного мистецтва – хормейстерів – підпорядковуються методологічним засадам емерджентного розвитку. Означений підхід дозволяє розбудовувати еволюційно нове методичне вирішення проблем хормейстерської підготовки, хорового виконавства за рахунок уведення випадкових (обумовлених ситуативно) варіацій та відхилень від звичних, традиційних методів художньо-педагогічного впливу, у результаті чого воля майбутнього хормейстера розвиватиметься ефективно під впливом нових, непередбачуваних обставин багатовимірної полікомунікативної системи.

На основі виокремлених і обґрунтованих у якості методологічної основи дослідження наукових підходів доцільно визначити систему художньо-педагогічних принципів організації хормейстерської підготовки

майбутніх учителів музичного мистецтва, ефективних у контексті даного дослідження.

Принцип *індивідуальної конгруентності* передбачає адекватність та узгодженість вибору форм художньо-педагогічного впливу щодо розвитку виконавської волі майбутніх учителів музичного мистецтва з індивідуальними психологічними характеристиками особистості (суб'єкта розвивального процесу): його інтенціями, потребами, здібностями та ін. На основі цього принципу забезпечується підвищення рівня мотивації здобувачів і формування в майбутніх хормейстерів індивідуального диригентського іміджу.

Принцип *художньо-образного резонансу* передбачає приділення значної уваги усвідомленому якісному збільшенню емоційно-образного резонансу в процесі художньої полікомунікації. На основі означеного принципу забезпечується посилення вольового емоційного впливу на хоровий колектив, необхідного для виникнення доцільного емоційно-образного комунікативного поля в процесі виконання музичного твору.

Принцип *синергійної інтеграції* передбачає організацію ефективного співробітництва з метою взаємопроникнення всіх учасників хору в художньо-образний зміст музики, поєднання художніх емоцій хормейстера і виконавців на основі загальної мети: яскравої реалізації художньо-інтерпретаційної концепції твору музичного мистецтва. Багатоваріантність синергійної інтеграції в процесі хормейстерської підготовки визначається як передумова саморозвитку особистості, створення можливості самостійного вибору з метою стимулювання відповідальності та ініціативності майбутніх фахівців (Білова, 2019, с. 140).

Принцип *інтонаційно-слухового моніторингу* передбачає підготовку майбутніх учителів музичного мистецтва до активної й усвідомленої аналітичної роботи в режимі реального часу звучання хору з метою відстеження якості і відповідності інтонаційно-образного, експресивного втілення художньо-інтерпретаційної концепції музичного твору. Подолання інерції, пасивності через усвідомлене, цілеспрямоване керування власною слуховою увагою на основі внутрішнього артистичного наміру потребує значних вольових зусиль. Однак, така моніторингова активність є необхідною передумовою якісної реалізації інтонаційно-образного змісту музичного твору.

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. У якості методологічної основи розвитку виконавської волі майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі хормейстерської підготовки виокремлено

чотири наукові підходи, покладені в основу розвивальної стратегії: ноологічний, художньо-ідентифікаційний, полікомунікативний та емерджентний. Також ця методологічна платформа концептуально доповнюється відповідними художньо-педагогічними принципами організації хормейстерської підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва, спрямованими на розвиток виконавської волі майбутніх фахівців: принцип індивідуальної конгруентності, принцип емоційно-образного резонансу, принцип синергійної інтеграції, принцип інтонаційно-слухового моніторингу. На наступних етапах дослідження передбачається розробка педагогічних умов і методів розвитку виконавської волі майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі хормейстерської підготовки на основі окресленої методологічно обґрунтованої стратегії.

ЛІТЕРАТУРА

- Білова, Н. К. (2019). Синергетичний підхід як методологічний концепт музично-педагогічних досліджень. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського*, 3 (128), 134-142 (Bilova, N. K. (2019). Synergetic approach as a methodological concept of music-pedagogical research. *Scientific Bulletin of the South Ukrainian National Pedagogical University named after K.D. Ushynsky*, 3 (128), 134-142).
- Бондар, Є. М. (2019). *Художньо-стильовий синтез як феномен сучасної хорової творчості: монографія*. Одеса: Астропринт (Bondar, E. M. (2019). *Artistic and stylistic synthesis as a phenomenon of modern choral creativity: a monograph*. Odessa: Astroprint).
- Будник, О., Васянович, Г. (2019). Ноологічний концепт духовного розвитку майбутнього педагога. *Горизонт духовності виховання*. Вільнюс: Zuvedra (Lithuania), 154-177 (Budnik, O., Vasianovych, H. (2019). Noological concept of spiritual development of the future teacher. *The horizon of spiritual education*. Vilnius: Zuvedra (Lithuania), 154-177).
- Васянович, Г. П. (2007). *Ноологія особистості: навч. посіб. для студентів і викладачів* Львів: Сполом (Vasianovych, H. P. (2007). *Noology of personality: textbook for students and teachers*. Lviv: Spolom).
- Выготский, Л. С. (1987). *Психология искусства*. М.: Педагогика (Vygotsky, L. S. (1987). *Psychology of art*. М.: Pedagogy).
- Гостдинер, А. Л. (1993). *Музыкальная психология*. М.: Проспект (Gostdiner, A. L. (1993). *Music psychology*. М.: Prospect).
- Гребешкова, О. М. (2009). Емерджентність у стратегічному процесі підприємства. *Формування ринкової економіки*, 22, 129-137 (Hrebeshkova, O. M. (2009). Emergence in the strategic process of the enterprise. *The formation of a market economy*, 22, 129-137).
- Гурочкіна, В. В. (2019). Емерджентність – феномен складних економічних систем. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*, 6, 63-71 (Hurochkina, V. V. (2019). Emergence is a phenomenon of complex economic systems. *Bulletin of Khmelnytsky National University. Economic Sciences*, 6, 63-71).
- Джумеля, А. З. (2019). Комунікативно-ціннісний підхід до художнього сприйняття музики студентами факультетів мистецтв засобами пластичного інтонування. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В.О.*

- Сухомлинського: педагогічні науки, 1 (64), 77-80 (Dzumelia, A. Z. (2019). Communicative-value approach to the artistic perception of music by students of art faculties by means of plastic intonation. Scientific Bulletin of Mykolayiv National University named after V. O. Sukhomlinsky: pedagogical sciences, 1 (64), 77-80).*
- Кирпенко, Т. (2014). Функція волі в процесі саморозвитку особистості. *Актуальні проблеми психології. Збірник наукових праць Інституту психології ім. ГС Костюка НАПН України, 7, 120-127 (Kirpenko, T. (2014). The function of the will in the process of personal self-development. Current problems of psychology. Collection of scientific works of the Institute of Psychology named after H. S. Kostyuk of the NAPS of Ukraine, 7, 120-127).*
- Комар, О. (2009). Емерджентний підхід як основа еволюційного пояснення свідомості. *Мультиверсум. Філософський альманах, 77, 196-206 (Komar, O. (2009). Emergent approach as the basis of the evolutionary explanation of consciousness. Multiverse. Philosophical Almanac, 77, 196-206).*
- Личковах, В. (2013). Ноология как теория «цельного знания» и основа «духовных наук». *Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского Серия «Философия. Культурология. Политология. Социология», 3, 178-184 (Lichkovakh, V. (2013). Noology as a theory of “integral knowledge” and the basis of “spiritual sciences”. Scientific notes of the Tauride National University. YOU. Vernadsky Series “Philosophy. Culturology. Political science. Sociology”, 3, 178-184).*
- Локарева, Г. (2011). Художньо-інформаційна система твору мистецтва у підготовці соціального педагога до професійного спілкування. *Вісник дніпропетровського університету економіки та права імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія, 1 (1), 37-40 (Lokareva, H. (2011). Art-information system of a work of art in preparation of a social pedagogue for professional communication. Bulletin of the Dnepropetrovsk University of Economics and Law named after Alfred Nobel. Series “Pedagogy and Psychology”, 1 (1), 37-40).*
- Мартинсен, К. (1966). *Индивидуальная фортепианная техника на основе звукотворческой воли. М.: Музыка (Martinsen, K. (1966). Individual piano technique based on sound-creating will. М.: Music).*
- Мельниченко, О. (2018). Вплив музики на духовний розвиток особистості. *Наукові записки Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія: Педагогічні науки, СХХХVIII (138), 132-138 (Melnychenko, O. (2018). The influence of music on the spiritual development of the individual. Scientific notes of the National Pedagogical University named after M.P. Dragomanov. Series: Pedagogical sciences. Kyiv: NPU Publishing House named after M.P. Dragomanova, СХХХVIII (138), 132-138).*
- Назайкинский, Е. В. (1982). *Логика музыкальной композиции. М.: Музыка (Назайкинский, Е. В. (1982). The logic of musical composition. М.: Music).*
- Радюшина, С., Ткаченко, М. (2020). Педагогічні умови формування інтерпретаційних умінь майбутніх учителів музики у процесі хормейстерської підготовки. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського, 1 (130), 90-98 (Radiushyna, S., Tkachenko, M. (2020). Pedagogical conditions for the formation of interpretive skills of future music teachers in the process of choir training. Scientific Bulletin of the South Ukrainian National Pedagogical University named after K.D. Ushinsky, 1 (130), 90-98).*
- Реброва, Е. (2014). Художественная идентификация как фактор подготовки учителей музыки и хореографии в условиях поликультурной образовательной среды. *Ars*

- inter Culturas*, 3, 137-153 (Rebrova, E. (2014). Artistic identification as a factor in the training of teachers of music and choreography in a multicultural educational environment. *Ars inter Culturas*, 3, 137-153).
- Савицкая, К. В. (2011). Веб-коммуникация: проблема классификации жанров. *Вестник Беларускаго государственного университета культуры и искусств*, 2(16). Режим доступу: <https://elibrary.ru/item.asp?id=20290956> (Savitskaia, K. V. (2011). Web communication: the problem of genre classification. *Bulletin of the Belarusian State University of Culture and Arts*, 2 (16). Retrieved from: <https://elibrary.ru/item.asp?id=20290956>).
- Се, Ліфен. (2020). Зміст і структура виконавської волі майбутніх учителів музичного мистецтва в контексті хормейстерської підготовки. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського*, 2 (131), 131-138 (Se, Lifen (2020). The content and structure of the performing will of future teachers of music in the context of choir training. *Scientific Bulletin of the South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky*, 2 (131), 131-138).
- Соляр, Л. (2016). Основні принципи та підходи філософської методології до формування етнокультурної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки*, 2, 181-186 (Solar, L. (2016). Basic principles and approaches of philosophical methodology to the formation of ethnocultural competence of future teachers of music. *Scientific Bulletin of the Nikolaiev National University named after V.O. Sukhomlinskyi. Pedagogical Sciences*, 2, 181-186).
- Столярова, Л. (2019). Хорове мистецтво в контексті духовної культури (історичний аспект). *Наукові праці*, т. 42, 29, 102-105 (Stoliarova, L. (2019). Choral art in the context of spiritual culture (historical aspect). *Scientific works*, vols. 42, 29, 102-105).
- Стратан-Артишкова, Т. (2013). Емпатія в процесі композиторсько-виконавської творчості майбутнього вчителя музичного мистецтва. *Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка: Педагогічні науки*, 120, 307-312 (Stratan-Artishkova, T. (2013). Empathy in the process of composition and performance of the future teacher of music. *Scientific notes of Kirovograd State Pedagogical University named after Volodymyr Vynnychenko: Pedagogical Sciences*, 120, 307-312).
- Цао, Хункай. (2017). *Методика формування здатності майбутніх учителів музики до керування хором* (дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02). Київ (Cao, Hongkai (2017). *Methods of forming the ability of future music teachers to manage the choir* (PhD thesis). Kyiv).
- Чжан, Їфу. (2016). *Формування художньо-образного сприйняття у майбутніх учителів музики в процесі інструментально-виконавської підготовки* (дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02). Київ (Zhang, Yifu (2016). *Formation of artistic and figurative perception in future music teachers in the process of instrumental and performance training* (PhD thesis). Kyiv).
- Чжан, Лу. (2015). Сутність, зміст і структура диригентсько-хорової підготовки майбутніх учителів музики до роботи у загальноосвітніх навчальних закладах. *Наукові записки: Зб. наук. статей, СXXXI (126)*, 147-155 (Zhang, Lu (2015). The essence, content and structure of conducting and choral training of future music teachers to work in secondary schools. *Scientific notes: Coll. Science. Articles, CXXXI (126)*, 147-155).
- Шибутани, Т. (1969). *Социальная психология*. М.: Прогресс (Shibutani, T. (1969). *Social psychology*. М.: Progress).

РЕЗЮМЕ

Се Лифен. Методологические аспекты развития исполнительской воли будущих учителей музыкального искусства в процессе хормейстерской подготовки.

Статья посвящается исследованию проблематики развития исполнительской воли будущих учителей музыкального искусства в контексте хормейстерской подготовки. Целью работы является обоснование методологических аспектов развития исполнительской воли будущих хормейстеров. В статье изложены научные подходы к решению обозначенной проблематики. Изучаются теоретико-методологические основы ноологического, художественно-идентификационного, поликоммуникативного и эмерджентного подходов. Рассмотрена система художественно-педагогических принципов организации хормейстерской подготовки будущих учителей музыкального искусства, которые рассматриваются автором как эффективные в контексте развития исполнительской воли.

Ключевые слова: воля, исполнительская воля, хормейстер, хормейстерская подготовка, будущие учителя музыкального искусства, научные подходы, художественно-педагогические принципы.

SUMMARY

Xie Lifeng. Methodological aspects of the performing will development of future musical art teachers in the process of choirmaster training.

The article is devoted to the study of the performing will development of future musical art teachers in the process of choirmaster training. The purpose of the work is to substantiate scientific approaches to the development of the performing will of future teachers of music, as well as to highlight the artistic and pedagogical principles of the organization of conducting and choral training of future choirmasters. Realization of the purpose and objectives of the article is based on a set of theoretical methods: analysis, synthesis, generalization, extrapolation and conceptualization. The performing will of future musical art teachers in the context of choirmaster training is considered as an individual basic personal and professional property that allows the psycho-emotional impact of the conductor on the choir members to unite them on the basis of emotional and spiritual resonance. As a methodological basis for the development of the performing will of future choirmasters are chosen: noological approach related to the understanding of the spiritual landmarks of the individual, the value of understanding the spiritual content of existence; artistic-identification approach, which involves development of the performing will of the choirmaster in the process of interpenetration of each member of the choir in the semantic and emotional-energetic palette of the musical work; polycommunicative approach, which involves the understanding of artistic communication as multilevel and multifaceted, aimed at understanding the artistic image, its interpretation and translation; emergent approach, which allows to develop an evolutionarily new methodological solution to the problems of choral training through the introduction of random variations and deviations from traditional methods. The principles of organization of choral training of future teachers of musical art are offered: the principle of individual congruence, the principle of emotional and image resonance, the principle of synergistic integration, the principle of intonation and auditory monitoring. At the next stages of the research the development of pedagogical conditions and methods of development of performing will of future musical art teachers in the process of choirmaster training is envisaged.

Key words: will, performing will, choirmaster, choirmaster training, future teachers of musical art, scientific approaches, artistic and pedagogical principles.